

Ročník XIX.

únor 2010

číslo 2

Nevíš čeho se dotkneš
básní

Viš o žilách kamene
v krvi
Můžeš to brát
nebo ne

Jednou to z tebe
stejně vyrazí nářek
Až tě osud
přimáčkne na zed'

Viola Fischerová

Foto: Jan Patík

Úvodem

Tříkrálová sbírka přinesla v ústeckém okrese 1.862.284 Kč, z toho v naší farnosti 238.776 Kč. Při bohoslužbách v neděli 21. února se pro pomoc na Haiti vybralo 63.790 Kč a při ekumenické bohoslužbě týž den se na pomoc občanskému sdružení boNGO působící ve východní Africe v Malawi a podporující aktivní venkovské komunity 3.572 Kč. Všude slyšíme o štědrosti spoluobčanů potřebným. Kdyby politici podobně hospodařili, byli bychom na ně hrdí.

Škoda, že II. Vatikánský koncil nepřišel o něco dříve, asi by před 90 lety neodešel milión a půl katolíků do nové Československé církve. Tenkrát jsme pokání nekonali, vinu jsme viděli jen na nich. Na synodu Československé církve teď svým projevem překvapil pan premiér Fischer, pan prezident nepřekvapil.

Děti dostaly pololetní vysvědčení, zdalipak si my ohodnotíme jak žijeme. Kohokoliv z našich nejbližších můžeme poprosit, aby nám řekl, co můžeme zlepšit. /v

SPOLEČENSTVÍ CESTY

Nezávidím muslimům jejich bohoslužbu. I když v naší církvi by mnozí také nejradyji (dle jejich teologie) leželi na tváři a nepozdvihli ani zrak. Závidím mohamedánům jejich oddanost Alláhovi: nikoho ani nenapadne stěžovat si na lidský úděl. On je totiž absolutní vládce a Pán. Před ním padnout na tvář je jediný možný důstojný úkon. Jednoduchá teologie – doporučuji p. Dr. Rychetskému (viz vánoční LN). To naše teologie je náročná. Na tvář padá jen kněz a to pouze 1x ročně na Velký Pátek, v den OSTUDY LIDSTVA. – Klekáme hříšní; klaníme se vděční; stojíme před Bohem spolu s Kristem, jsouce vyzváni k partnerství. Náš Bůh je Láska a láska si nepřeje držet milované v komplexu méněcennosti. Proto se ON projevil v Kristu; Bůh se stal v Kristu člověkem – v jeho plánu dávno před stvořením světa. A nám světil další...

Nezávidím muslimům jejich bohoslužbu. Ta naše, pokoncilní, svědomitě připravená a prožitá, zaujme a obejmě člověka ve všech jeho mohutnostech duše i těla. To žádná jiná forma bohoslužby nedokáže. Člověk stojí

**Chlebe náš
Slunce v nás
Živote náš
Ježíši v nás**

modlitba ak. malíře Vojmíra Vokolka

Přeji všem přátelům dobrou mysl a entusiasmus (okouzliho mě, když jsem zjistil, že to slovo je z řeckého - entheosis, což znamená - být v Bohu)

Vladimír Směkal

Člověk je rozumný živočich, který se vždycky rozdílí, když po něm chceme, aby jednal podle svého rozumu.

Oscar Wilde

Když mají lidé volbu mezi svobodou a sendvičem, vždycky si zvolí sendvič.

Lord Boyd Orr

v úctě před Kristovým slovem a sedí v předtuše jeho slibu, že nás posadí ke stolu a sám nás bude obsluhovat. (Lukáš 22, 27!!). Ze shrbeného hříšníka se stane člověk svobodný, ze služebníka přítel.

Jan Rybář

ŽENA UŽ ODEDÁVNA ZAHANBUJE MUŽE

Jan Heller

ukázka z knihy: *Podvečerní děkování*

Představte si ten příběh z bible, jak Adam a Eva zhřešili, jak se chtěli zmocnit plodů – pozor, v hebrejském textu není zmíněno jablko! -, aby sami mohli rozhodovat, co je dobré a zlé. Když chce člověk toto sám rozhodovat, tak je to pokušení, pád, obrazně řečeno, do pekla. Hospodin to vyřešil v příběhu tím způsobem, že řekl: „Prach jsi, v prach se navrátíš.“ Čili se tam objevuje úděl smrti, který nechce jen zničit, nýbrž časově omezit situaci, ve které se člověk ocitl, a zpátky může jen tehdy, když sama sebe odloží. A Adam pod kletbou dává najevo svou víru, když řekne: „Tato žena se bude jmenovat Chava – Eva“, což v hebrejštině znamená živá, obživující, která další život dává, ne bere. Jako by se tady Adam chopil možnosti, že jim Bůh přeje, aby šel život dál, aby našli východisko, což se jim pro rajske kletbě zdálo bezvýchodné. Eva – Živa. Životodárna je krásné jméno, přes všechno to, co se Evě v biblickém příběhu připsuje.

U biblických žen nemůžeme opominout dvě pramáti. Sáru a Rebeku. Co nám na ně prozrazují jejich jména?

To jsou pěkná jména. Sára znamená kněžna. Je dokonce možné, že tam odpadl teoforní prvek, ve kterém bylo zakódováno jméno božstva. Znamenalo to: „mou kněžnou je nějaká bohyně“, například Ištar. Ono se to těm bohyním ve starověku jenom hemžilo. Sáráj. Sára, to je jako by Abraham říkal: „Tahle žena, to je má kněžna, žádní bohové, moje žena, moje manželka.“ Tato výpověď – „má kněžna“ – nese určitým způsobem hluboké vážné duchovní poselství. Já bych vám přál, abyste potkaly někoho, pro koho byste byly a zůstaly v jeho srdci kněžnou.

Rebeka je jméno ojedinělé a odvozuje se většinou z akkadštiny, znamená skot, kus skotu, jednu krávu. Musíme si uvědomit, že tenkrát kráva bylo zvíře vzácné, ceněné a krásné. Když takový mladý Egyptan chtěl říci své milé nějakou lichotku, tak jí řekl: „Máš oči jako kráva.“ Když někde takovou kravičku potkáte, podívejte se jí do očí, jak je má krásné. Taková kravička, která není zkažená lidskou zlobou, je trpělivá, je odevzdaná a žije pokorně svým údělem. A to je Rebeka.

Debóra je krásné ženské jméno, ale jeho poselství se nám dnes vytratilo. Co znamenalo jméno této prorokyně a soudkyně?

Debóra je jedna z nejsvětějších, možná vůbec nespvětější postava Starého zákona. Mám ji moc rád. Jméno je to jednoznačné,

Debóra znamená včela, ale nesmíme zapomenout, že včely byly pro starověk posvátné, protože dokázaly vyrábět velmi vzácný a chutný pokrm – med, aniž se podílely na práci se zemí, která se nacházela pod klenbou. Čili to, co vyrostlo spontánně, jakoby v „létě milostivém“, včely posbíraly, a ten kdo chtěl žít z budoucnosti, ze sil nového věku, jako třeba Jan Křtitel, se živil tím, co příroda přinesla sama – kobyčkami a lesním medem. Ve slově Debóra-včela souhlásky toho jména – dbr,dabar – znamenají v hebrejštině slovo. Lidé si tehdy představovali, že když včela létá a sbírá z květů sladké šťávy, připomíná si bzučením Zákon – Pět knih Mojžišových. Oni tenkrát nečetli tiše jako my, nýbrž oni si to potichu říkali. Teprve až po Kristu ve 3. nebo 4. století se začalo rozšiřovat čtení němé. Tak ta včelka, která si bzučí Zákon, si bzučí nebo přeđe – hebrejsky hagar

– dnem i nocí. Takový člověk, který si takhle připomíná boží zákon a žije z něho, ten ve všem, co dělá, dostává jakoby dar shůry, předchůť Nového věku, a to je med. Představte si úděl Debory. Je prorokyně a soudkyně. Prorokyně vidí, má vhled do božích věcí a soudkyně bdí nad pořádkem. Soudci jsou ve Starém zákoně ti, kdo uspořádávají věci podle boží vůle. Tato odhodlaná žena je podle Písma žena Lapidótova. Jenomže ten Lapidót asi nebyl manžel, poněvadž slovo lapidót znamená v hebrejštině pochoď. Debóra je žena pochodní. Můžete si to vysvětlit jako ohnivá žena, která má energii

Semínko

Semínko tajněšťkář vypadá pěkně kulaté a tuhé a přitom myslí jen na to jak by vyrazilo dolů do země a jak by vyrazilo nahoru do vzduchu a jak by ukázalo staré barvy a vůně které pamatuje po své praprabábě semínko je velký věrný tajněšťkář

Daisy Mrázková

a švih. Ale možná že ty pochodně jsou skrytá znamení boží přítomnosti asi jako ohnivý sloup, který vedl lid Izraele v noci po poušti. A proti této ohnivě ženě je postaven doutnající soudce Barák. Barák je blesk. Výraz „doutnající“ tam není, ale charakterizuje ho. Kdybych to měl říci ironicky, tak barák je blesk na baterky. Víte, když je hodně vybitá baterka a chcete udělat blesk, tak vám nikam nedosvítí.

Debóra je velice výrazná postava Starého zákona, její příběh ukazuje na vztah Starého zákona k ženám, na fakt, že vedle významných proroků mužů a významných soudců mužů vystupuje také žena, která je nositelka stejného úřadu jako oni.

Ano a zahanbuje muže. V určitých okamžicích už odedávna zahanbuje žena muže. Představte si ženu s děťátkem v náručí, a teď se ta jeskyně, v které bydlí, začne řítit nebo tam do ní vnikne šavlozubý tygr. Kdo to dítě zachrání? Tatínek? Kdepak! Ten bude tu jeskyni podepírat nebo se pokusí na toho šavlozubého tygra vrhnout, což je naprosto neracionální. Maminka najde průdch, kudy se dá s děťátkem utéct, a zachrání mu život. Přesto zůstává úkolem muže ochraňovat život, zvlášť ten, na kterém se spolupo-dílel, který počal, ale vlastní nositelkou, dárkyní a opatrovnící života v hlubokém smyslu slova je žena. Kdyby nás všechny, jak tu jsme, nebyla maminka v bolestech porodila, kde bychom byli.

Ve Starém zákoně je barvitá plejáda žen, jejichž příběhy mají kultické pozadí, jako je tomu u nevěstky Rachab. Co znamená jméno Rachab?

Rachab znamená široká. Tenkrát ve starověku nebyly v oblibě hubené ženy, protože rodily těžce, a cíl byl mít co nejvíce dětí. Jestliže byla ta Rachab dostatečně bokatá, to bylo ono. To byla ta pravá žena. Když přijala posly Izraele, osvědčila se jako širokosrdcátá. Ne naivně, ona věděla, co Izrael už dokázal, jak ho Hospodin chránil před některými králi, kteří měli démonskou povahu Óga

a Síchona. Ona si domyslela, co bude dál, a věděla, že boj obyvatel Jericha proti Izraeli je prohraný. Nebála se a ukryla dva izraelské zvědy na střeše, která byla obvyklým místem kultu, kde se sloužilo astrálním božstvům. Jericho bylo město zasvěcené bohu Měsíci, který se jmenoval Jarich: Měsíc se do dneška řekne hebrejsky jareach. Nejzávažnější vyznání Rachab je: „Vím, že Hospodin vám dal tuto zemi.“ Až si někdy přečtete rodokmen Ježíše v Novém zákoně, tak tam tuto Rachab najdete.

Ta výprava zvědů do Jericha neměla jen strategický, nýbrž i duchovní význam. Oni měli zjistit, zda srdce nepřátel se rozteklo strachem nebo je odhodlané k boji. A ještě malá poznámka k Rachab. Rozhlédněte se kolem sebe. Mnoho lidí zadupalo svůj strach před věcmi, které na ně dopadají, zvláště před nemocemi a před tím posledním nepřítelem, smrtí, někam hluboko do svého nitra. Potlačili ho v sobě. Ale ten, kdo ví, že Hospodin nám dal tuto zemi a že s ním vítězíme nad všemi nepřáteli, není hříčkou strachu. Může procházet bolestmi, tu a tam se setká i s úzkostí, ale jeho strach má jméno, a proto lze proti němu bojovat. Tak je vlastně ten vnitřní zápas Rachab našim zápasem, zápasem s našim strachem.

Ženám v příbězích Starého zákona je připisován velký význam. Z toho můžeme vyvodit, že žena v izraelském společenství měla v rámci dobových podmínek dobré postavení.

Žena měla ve starověku v Izraeli podstatně lepší postavení, než bylo zvykem mezi okolními kmeny a národy. Ono je to složité. Lidé vytýkají bibli patriarhalismus. To není tak úplně nesprávné, ale stejně by mohli bibli vytýkat otroctví. Otroctví byl tehdy sociologický jev, společenský jev, který byl běžný. Co udělali první křesťané. Zakázali ho? Ne. To by se plno otroků ocitlo bez práce, bez ochrany. Ale oni ho přemáhali vnitřně. Na to je krásný příklad, jak apoštol Pavel vrací Filemonovi uprchlého otroka Onezima a říká: „Onezim uvěřil, je to teď tvůj bratr, chovej se k němu jako k bratru.“ Patriarhalismus byl tehdy normální životní styl. Bible ho nedoporučuje, ale počítá s ním. Chce ho překonávat zevnitř, tak jako otroctví. Jak? No samozřejmě láskou. Není jiné cesty. Jestliže se partneri, manželé, rodiče navzájem k sobě chovají v lásce, jestliže z jejich vztahů ta láska svítí, tak i lidé kolem i jejich vlastní děti si řeknou: tady je něco, co všechny ty vrchnosti patriarhalismu překračuje. My na to nepotřebujeme příliš mnoho pravidel. Je zřejmé, že když se ženám dává nižší plat, je třeba s tím skoncovat, to je bez debat. Já to nechci úplně vytrhnout ze sociologických konceptů. Ale myslím tím, že ten nejzákladnější koncept je vnitřní a nakonec se týká jak mužů, tak žen. Kdykoli si chci toho druhého podmaňovat, vlastnit ho a manipulovat s ním, vypadáám z lásky a z našeho vztahu nedělám nebe, jak by si Pán Bůh přál, ale měním ho pozvolna v malé i velké peklo!

PROJEV PREMIÉRA JANA FISCHERA na synodu Československé církve husitské v lednu 2010

Musím hned na úvod říci, že si opravdu velice cením vašeho pozvání. Je to skutečně v tom nejširším slova smyslu ekumenický přístup, když zvete na své jednání Žida a teď navíc i politika.

Ale teď zcela vážně. Víra je samozřejmě soukromou záležitostí. A je to tak dobře. Nikdo z nás by se nechtěl vracet do časů oficiálního státního náboženství. Ať už jim byl katolicismus, či ateismus. Bůh nám všem dal stejnou svobodu volby a je na nás, jak ji využijeme, jakou cestou v životě půjdeme.

Nejpodstatnější částí té svobody je svoboda volit mezi dobrem a zlem. Každý z nás, ať věří v cokoli, dostal do vinku stejnou schopnost dobro a zlo odlišovat. Každý se může svobodně rozhodnout. A každý pak musí za své rozhodnutí nést odpovědnost. Právě to, jak každý z nás zachází se svou svobodou a se svou odpovědností, dává podobu našemu světu. Víra je sice ryze soukromou věcí. Ale to, jak vystupujeme, jak jednáme s druhými, to je věc výsostně veřejná. A zde je role církvi naprosto nezastupitelná.

Hodně se mluví o tom, že ve veřejném životě chybí morálka. Že chybí soucit s druhými. Že chybí pocit sounáležitosti. Toto vše nám náboženství nabízí. Nabízí nám to přirozeným způsobem. Má na to tisícileté know how. Víra znamená mír, lásku i naději. Myslím tím židovsko-křesťanská víra, protože ateistická víra automaticky nic takového nenabízí. Může však být založena na hlubokém humanismu a pak si zaslouží náš respekt. Ostatně kořeny pravého humanismu jsou veskrze náboženské.

Je naší společnou odpovědností, abychom se společně podíleli na tom, aby hodnoty našich náboženství, hodnoty humanismu, dostávaly prostor nejen v soukromém, ale i ve veřejném životě. Takto chápou i vaše dnešní pozvání. Chápu ho jako pozvání ke stolu, od kterého všichni odcházejí naplněni pocitem, že lidem tam venku mají co podstatného říci. Odcházejí naplněni pocitem, že se mají o co s nimi podělit.

Naše společnost je sekulární a je to dobře. Myslím, že si všichni uvědomujeme, jakou výhodou je jasné oddělení světských a cír-

kevních záležitostí. Všichni vidíme, jakou tragédií je někoho k víře nutit. Ať už je to víra v radikální islám, nebo víra v to, že tato země je jen pro bílé Čechy. Fanatismus je to nejhorší zlo. Fanatismus degraduje i tu nejúctyhodnější víru na pouhou ideologii. A ve jménu ideologie jsou lidé schopni těch nejhorších zvěrstev. Ideologizaci se víra mění v modloslužebnictví. Taková víra neponechává lidem onu svobodu volby, kterou nám dal Bůh. Taková víra neponechává žádný prostor individuální odpovědnosti, ale jen kolektivní neodpovědnosti.

Je naší společnou odpovědností, abychom my, kteří máme zkušenost s opravdovou vírou, tuto svou zkušenost využívali ve prospěch dobra. Abychom my, kteří jsme díky naší víře imunní vůči falešným vírám, vůči fanatickým ideologiím, bránili skutečnou svobodu. Svobodu, kterou nám nedal žádný člověk a žádný člověk, nám ji nemůže vzít.

Musíme těmto falešným vírám čelit. Musíme společně čelit sobectví, násilí, xenofobii, rasismu. Ale i pocitu odcizování, nové vlně izolacionismu a uzavírání se do sebe. Jsem přesvědčen, že lidé víry v tomto zápase mají velkou odpovědnost, protože právě ve víře mají oproti ostatním velkou výhodu a velkou posilu.

Úplně na závěr se vám chci vyznat, že v moji funkci na mě tato odpovědnost těžce dolehla. Dolehla na mě tíha odpovědnosti, kdy se už nerozhoduji jen sám za sebe. Dolehla na mě tíha odpovědnosti, kdy vedu vládu bez jasného politického mandátu v době, kdy se takřkajíc láme chleba. Kdy lidé přestávají věřit politikům, přestávají věřit v demokra-

Foto: Iva Vašínková

ci. Víra je pro mě v této situaci posilou, je pro mě stělkou, která mi ukazuje, kam se vydat. A samozřejmě každé takovéhle setkání, každé setkání, které překračuje horizont každodenní politiky, je pro mě obrovskou vzpruhou. Je to pro mě příležitost dobít si baterky, dobít si je novou duchovní energií. Za tuto možnost vám děkuji.

JOM KIPUR 1945 VE STARONOVÉ SYNAGÓZE

Jsem milionářem slz
a oplakávám miliony
Morris Rosenfeld

Bylo to v Terezíně v posledních týdnech druhé světové války. Zmítající se mezi strachem a nadějí, pozorovali jsme známky, které předcházely zničení barbarských sil, jež ji vznítily. A když mi jedna z mých přítelkyň přinesla zprávu, že ví o jednom chasidovi známém studia kabaly a zvěstování budoucnosti, učinila jsem všechno možné, abych se s touto osobností sešla.

Pak jsme seděli jeden proti druhému, a když jsem nenápadně pozorovala toho bledeho, světlolasého a světlookého, ještě mladého muže a když už byly mezi námi prohořeny některé mně na srdci ležící otázky, dal mi za kus chleba, nejdrahocennější platební prostředek koncentračního tábora, vytuženou věštbu. Zněla: „Najdete jednoho člověka...“

Dlouho jsem přemýšlela nad tímto výrokem, aniž bych vnikla do jeho hlubšího smyslu.

Když jsem se však potom na podzim 1945 chystala splnit těžkou povinnost a pomodlit se mazkir za všechny zesnulé, vytanula mně tato slova jako blesk. Nyní jsem chápala jejich strašný smysl, protože to byl opravdu jenom jediný blízký člověk, s nímž jsem se po osvobození Terezína setkala. Naštěstí ten nejbližší ze všech.

Tak jsem vedla své kroky toho krásného slunného zářivého dne ke Staronové synagoze, jež se mi zdála důstoj-

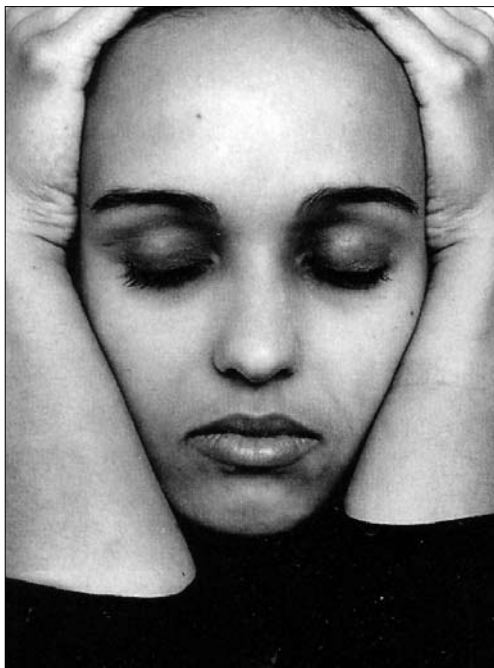

Foto: ing. Martina Vicanová

ná k tomu, abych v tomto vážném dni vydala počet z posledních let a předstoupila před Boha.

Volba mi nepřipadala příliš těžká. Protože chrám mého dětství, vinohradská synagoga, v níž jsem poprvé zvedla k ústům zlatem vyšívaný pláštík Tóry, v níž jsem s jinými konfirmantkami stála v bílém šatě před almemorem a se zbožným chvěním přijímala pozhěnnání našeho učitele, rabína, stejně jako své heslo – té už nebylo. Její hrdě se tyčící věže s blyštící se mogen David byly během leteckých náletů srovnány se zemí.

Ze všech stran tíhli lidé k Božímu stánku. Malý, skrčený a křehký jako stařeny, skrýval pradávnu, utrpením nabytou moudrost.

Hemžilo se to tu uniformami. To byli oni, hrdinové od Sokolova, Tobruku a ostatních míst, v nichž krev novodobých Makkabejců tak udatně a vášnivě kypěla, že nejvyšší velitel československé osvobozovací armády generál Svoboda zdůraznil s uznáním jejich hrdinství.

Bok po boku s českými spolubojovníky nesli tíži a utrpení války. Avšak jejich návrat domů nebyl stejný... Žádná stará matka je nepřítiskla se vzlykotem do náručí, k svému srdci... Žádné děcko jim nespočívalo na kolenou, aby s očima rozšířenými zvědavostí naslouchalo jejich vyprávění... A nečekal na ně žádný krb domova, před nímž by natáhli k odpočinku nohy... Co na ně čekalo, byl jenom velký, obrovský hřbitov.

Valila se mi vstříc těžká atmosféra. Bylo to, jako by utrpení minulých let a bolest, jež měla v myšlenkách na miliony obětí teď dosáhnout svého vrcholu a uvolnění, přímo citelně vykrytalizovaly. Když jsem váhale postoupila a pohlédla kolem sebe, spatřila jsem samé cizí tváře. Šeptalo se tu všemi řečmi světa, ale jen vzácně řečí obce, již tento Boží stánek patřil.

Chvilí jsem stála u zábradlí a hleděla jedním okénkem dolů do oddělení mužů. Viděla jsem rabiny tak jako kdysi ve svátečně bílých, zlatem vyšívaných talárech celebrotat bohoslužbu, viděla jsem bíle zastřený áron hakodeš a připravovala se na chvíli, jež se blížila a pomalu ohlašovala umlkáním a polohlasným odkašláváním. Mazkir 1945...

Spatřilas mnoho utrpení Staronová synagogo.

Tak jako byla později na stěnách Pinkasovy synagogy zvěčněna jména 77 297 židovských

mučedníků z českých zemí připravených o život v Hitlerově éře, tak byla na tvých zdech v roce 1389 zapsána jména tehdejších obětí pražského pogromu nejdrahocennějším inkoustem světa, krví...

Pražská lůza se tehdy stala důstojnou předchůdkyní nacistických pochopů. Nejenom že ghetto lehlo popelem, že všude v domech, na ulicích i na hřbitově ležely stohy usmrcených žen, dětí, starců i mužů, sběř se odvážila i to tohoto Božího stánku, aby zavraždila ty, kdo se sem uchýlili, tak bestiálním způsobem, že krev nešťastníků stříkala až na zdi.

Ano spatřil jsi mnoho utrpení, Boží stánku. Přešla mnohá staletí nad tebou, nad tvými dětmi, kteří s ujámeným duchem i tělem

Dňa 22. ledna 2010 bol za 45. hlavu Srbskej pravoslávnej cirkvi zvolený nišský biskup Irenej. Voľba prebiehala, tak jako aj v minulosti. Najskôr boli vybratí traja kandidáti, ktorí dostali hlas nadpolovičnej väčšiny biskupov, ktorí majú porávo voľby. Tieto tri mená boli vložené do osobitných obálok a následne do Evanjeliára. Odtiaľ, otec Gavriilo z kláštora Lepavina, vytiahol jednu obálku a meno prečítal vладыka Lavrentije, ktorý je najdlhšie v biskupskom úrade.

Někdy po r. 1985 se vatikánská diplomacie pokoušela vyjednat jmenování několika biskupů. V rozhovoru s jedním vysokým prelátem poznamenal jeden kněz: „Stejně by bylo nejlepší napsat jména kandidátů na lístky, pomodlit se k Duchu svatému a losovat“. „Bratře, ty máš svérázné názory“, pravilo kníže kněžské. „To není z mé hlavy“, odvětil napomenutý, „četl jsem to v jedné knize, jestlipak si vzpomenu, jak se jmenuje ..., tuším Skutky apoštolské“.

museli snášet tíhu ghetta.

A pod tvou klenbu vešlo slavnostně mnoho Dnů smíření. Mnoho, mnohokrát se skrývala stísněná a hořem zkoušená srdce pod bílým rubášem, v němž o tomto vznešeném dnu podle pradávnej tradice předstupujeme před Věčného a směje mu přiznávat viny, aby nám byly odpuštěny...

Řekni však – kde je Den smíření, kdy rabín při slavnosti Mazkir před tváří shromážděné obce chtěl vzpomenout mrtvých, a přitom vypukl v pláč? Kde je Den smíření, kdy obec spatřila něco podobného? Kdy pocházejíc ze všech koutů světa a spojená pouze jediným, svým židovstvím, odpovídala na tuto nejzvláštnější ze všech modliteb takovým vzlykotem a pláčem?

Ach Jeremiáši, Jeremiáši, jenom ty bys byl dosti hoden, abys pojal tento nejstrašnější ze všech mazkirů do slov: Pane, Pane, kde je utrpení, jež se rovná mému?

A má duše putovala v síle své víry přes oceán slz, aby všude tam, kde některý z jejich milovaných jako loď klesl ke dnu, v duchu položila kytici vzpomínky.

Podobna motýlu vznášela se nad ulicí svého žití, aby spočinula na každém milníku, jenž – viděn zblízka – se změnil v náhrobní kámen... A poněvadž nechtěla zapomenout i na nejbližší přátele, protože zřejmě nebylo žádného pozůstalého, který by tohoto dne byl mohl na ně myslet, bylo jich tolik, tolik, že počala neklidně poletovat sem a tam ve snaze nikoho neopomenout, až konečně – poznávajíc marnost svého úmyslu, vyrazila s úzkostí ze sebe: Nikoli mně, nikoli nám dnes přísluší, abychom se za ně modlili... Protože mučedníci splnili své poslání, a je proto na nich, aby za nás, ještě nedokonalé, se doprošovali u Boha slitování...

*Regina Duktová,
Česko-židovský almanach 1994/1995*

NĚKOLIK VĚT VYSTIHUJÍCÍCH STAV ČESKÉ SPOLEČNOSTI - 2009

Jiřina Šiklová

Před 20 lety se schylovalo ke konci vlády komunistů nad naší zemí a o tuto změnu jsme aktivně usilovali.

Za 20 let mnozí z nás svým umem, pílí a inteligencí dosáhli profesních úspěchů a blahobytu, o kterém se nám za komunismu ani nespínilo.

Budování soukromého úspěchu jsme vykoupili tím, že jsme až příliš ochotně odevzdali osud věcí veřejných do chtivých a chamtivých rukou.

Skandály dnešních politiků sledujeme se stejným znechucením jako někdejší tupost těch komunistických. Napříč zemí se rozrostl

ŠATY DĚLAJ ČLOVĚKA

Mám rád sólisty ve fraku. Mám rád v neděli na mši pány v obleku, dámy v klobouku a ministranty ve vyleštěných botičkách. V mém dětství mne zklamala kněžna Salmová v kartounových šatech. A klame i mozaika jednoho arcibiskupa: znalec pozná, že je oděn jako kardinál, ač jím nikdy nebyl. Za normalizace jezdil pan opat Tajovský za hranice ke svým slovanským spolubratřím jako civilista - jinak ani nemohl - ale v kufuru s sebou vláčel opatský háv, aby ho vůbec přijali. Podobně tomu bylo u představeného českých jezuitů P. Šilhana. To byla rovněž osoba soudruhy nenáviděná a souzená v jednom velkém monstroprocesu s opatem Tajovským. Taky u něho je příhoda s oblečením. Ale nepředbíhejme.

P. Šilhan zdědil jako provinciál roku 1945 českou provincii v troskách. Co dalo práce získat biskupské gymnázium v Brně z moci Rudé armády! Co domy po německých jezuitích! Přesto se hned rozjela 3 gymnázia, obsazená učitelským sborem z Tovaryšstva Ježíšova. Dále exercicie, noviciát i filozofický institut v Děčíně, aj. Počátkem roku 1950 zatčení, vyšetřování, soud na 25 let a -náctileté věznění v nejtěžších žalářích republiky. Ve vězení často v korekci; v práci šikovný tak, že mohl pomoci nešikovným. Vždycky plný křesťanského optimismu a humoru. Po podmínečném propuštění ihned internován. Jeho hvězdná hodina přišla s pražským jarem: audience u papeže Pavla VI. Teď jsme konečně zase u šatů. P. František vyprávěl, že se u té soukromé audience cítil jako herec v kostýmu. Přijel totiž do Říma jako důchodce z DD: v obstarožním kloboučku, štrukturovaných kalhotách, v obnošeném trenčkotu a sešlapaných polobotkách. Takto prý ho papež nemohl vidět a tak vstoupil do audienci síně ve zbrusu novém taláru, s moaré cingulem a biretem, a profesním pláštěm. Do vlasti se vrátil zase ve svém oblečení a rád ukazoval foto s papežem: Koukejte, to jsem já! Dožil se Osвобоzení 13.2.1985. Letos je to 25 let...

Jan Rybář

bezprecedentní systém korupce na komunální, krajské i centrální úrovni.

Vstupenkou na lukrativní posty polostátních podniků a organizací s miliardovými rozpočty je legitimace nebo spřízněnost s velkou politickou stranou.

Nepozastavujeme se nad tím, že v zemi, kde je pracovní síla 3x levnější než v západní Evropě, je kilometr dálnice 2x dražší.

Nepozastavujeme se nad tím, že narozeniny primátora či státního úředníka rozhodujícího o miliardách, stojí jeho „oficiální“ roční plat.

Nepozastavujeme se nad tím, že miliardové veřejné zakázky získá ministrová firma s momentálně neznámým vlastníkem - akciemi na doručitele.

Nepozastavujeme se nad tím, že bývalý premiér vydělal desítky milionů na obchodě s akciemi od podnikatele, kterému předtím zajistil miliardovou dotaci.

Nepozastavujeme se nad tím, že výroba tramvajenky s čipem stojí v Praze 10x více než v Londýně nebo v Paříži.

Vleklá vyšetřování, když k nim vůbec dojde, končí tím, že obvinění se neprokázala. Pokud magistrátní úředníci uvíznou v síti policie, tak jedině té švýcarské nikoli české.

V naší zemi lze dnes ustát jakýkoli skandál, za několik dní ho překryje ten další.

Hlavě státu, zaměstnané vlastní ješitností a bojem proti nebezpečí evropské integrace, nestojí korupce za půl slova.

I když je to dnes méně okaté, média vědí o čem psát víc, o čem méně, o čem nic.

Zatímco v dobách komunismu jsme museli překonávat strach, nyní je překážkou lenost.

Nadáváme na ceny, ale jsme líní změnit banku nebo telefonního operátora.

Necháme se stříhat jak ovce. Jsme líní se informovat, vytvářet si, prosazovat a bránit svůj názor.

Místo přísunu a zpracování informací si vymýváme mozky stupidními seriály.

Místo zpráv a názorů čteme v bulváru o celebritách, kdo komu zahýbá a s kým.

Náš národní cynismus se masochisticky vyžívá v tom, jak hrozné panují poměry a sami kromě vymyšlení vtípů neděláme nic.

Ti přihlouplí se ještě rozčilují nad stotisícovými platy, ale miliardové causy jim unikají.

Svou lenost pak omlouváme filozofií, že „jsou stejně všichni stejní“, případně „tihle budou ještě hor-

ší“.

Za nezám a lhostejnost k osudu věcí veřejných zaplatíme vysokou cenu.

Korupce prodražuje většinu investic financovaných z daní i z obrovského deficitu. Ukrajuje šance našich dětí, na nichž v soukromí tak usilovně pracujeme. Zadluhuje zemi, která bude jednou jejich.

Dvě největší strany si rozparcelovaly tuto zemi s tím, že stejně budeme muset volit jednu z nich bez ohledu na to, jak prezíravě se k nám budou chovat. Myslí si, že stačí provétrat strašáky, zahrát na strunu sociálních jistot pro jedny a strunu nízkých daní pro druhé. Technika jejich vládnutí přitom dlouhodobě vylučuje jedno i druhé.

Monopol jedné strany v naší zemi nahradila střídavá a na komunální úrovni společná vláda dvou stran, které se vždycky nějak dohodnou. Je přitom zřejmé, že i ostatní strany využívají své zaslepené loajální „fanoušky“, ochotné jim odpustit úplně cokoli.

Vedení velkých stran sází na to, že se budeme bát zahodit náš hlas podporou malých, nových či exotických a že nám nezbude než zvolit jejich oranžovou či modrou košili bližší než toho druhého kabát.

Kolikrát jsme už slyšeli, že „není koho volit“, mnozí volit nechtějí a nepůjdou. Kolikrát jsme svou volbu s pocitem studu nikoli hrdošti, zdůvodňovali menším zlem. Není snad právě takovýto vynucený hlas z rozumu ten „vyhozený“? Jakou cenu má vůbec náš hlas, když ho dáváme se skřipěním zubů?

Nikdo z nás si nedělá iluze, že by malé politické strany byly lepší a čestnější než ty velké. Moc korumpuje vždy. Ale absolutní moc korumpuje absolutně.

Možná jsme se někdy ptali našich rodičů a prarodičů: „A proč jste s tím tehdy něco neudělali?“ Připravujeme si dnes odpověď pro naše děti.

Jiřina Šiklová (*1935), vystudovala historii a filozofii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1965 se podílela na založení katedry sociologie FF UK. Kvůli své angažovanosti byla po 21. srpnu 1968 z fakulty vyloučena a později vězněna za šíření zahraniční literatury. Po roce 1989 se vrátila k výuce sociologie a podílela se na založení Katedry sociální práce FF UK či pražského Centra pro Gender Studies.

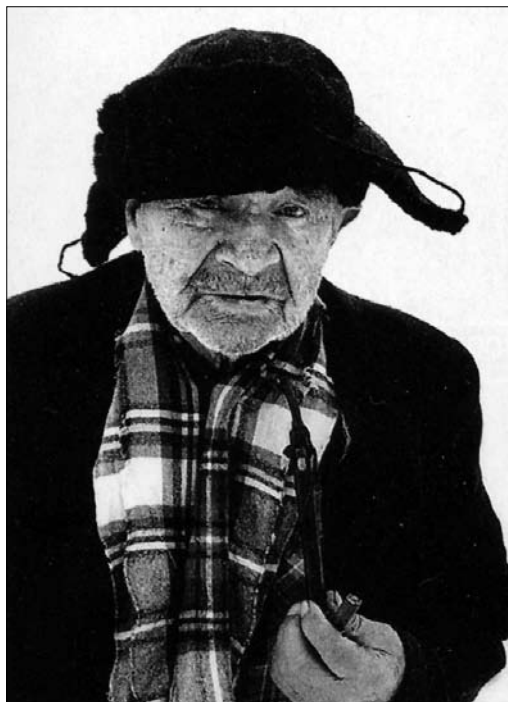

Foto: František Dostál

AKTUALITY

Čtyřicetidení příprava na Velikonoce

začíná popelční středou
17. února.

Římský misál vyzývá:
„Připravme se v radosti
a horlivé lásce.“

Čajovna Pod Střechou má otevřeno každý pátek od 18 do 22 h.

Akce v čajovně v 19 hodin:

19.2. Posezení nad knížkou Ludvíka Kundery „Piju čaj“.

26.2. prázdninový turnaj ve stolním fotbalu.

Česká křesťanská akademie Letohrad pořádá 5.3. v 19 h. v evangelickém kostele v Letohradě přednášku pana Tomáše Czernina:

Řád maltézských rytířů a pouť do Lurd.

Tomáš Czernin je členem Řádu maltézských rytířů a organizátorem pouti pro nemocné do Lurd. Vstupné dobrovolné.

20.3. v 18 h. budou v orlickém kostele uvedeny **Moravské pašije** v podání Divadla Víti Marčíka.

ZÁPIS Z FARNÍ RADY 20. LEDNA

Vánoce - prožili jsme krásné svátky, jsme vděční všem, kteří se podíleli na přípravě. Zaznamenali jsme několik připomínek k chybějící půlnoční. Opět jsme došli k názoru, že lidé půlnoční nenavštěvovali. Nabízejí se jiné možnosti (televize, autobusem do Králík ...) Bohoslužeb bylo o Vánocích hodně a kdo chtěl, tak mohl na kteroukoliv přijít.

V příštím roce nebudeme zvat cizí zpěváky, lidé si o Vánocích chtějí zazpívat. Můžeme je ale pozvat během celého roku.

Kopeček - sháníme peníze na opravu. V příštím roce je třeba opravit střechu kaple. Teče do ní, hnije trámový a opadáva malba na strope kaple. Žádáme Žamberk - město s pověřenou působností, o zařazení do „programu architektonického dědictví“.

Tříkrálová sbírka - má výborný ohlas i u nevěřících lidí. V naší farnosti se díky dobré práci Charity a dobré organizaci samotné sbírky pokaždé vybere více peněz.

Divadlo - 20.3. v 18 h. budou v orlickém kostele uvedeny Moravské pašije v podání Víti Marčíka.

Ekumenismus - 5. březen je Světový den modliteb, vyhlášený celosvětovým ekumenickým hnutím. Na tento den místní církev připravují modlitební setkání.

Varhany ve farním kostele.

Gobelín - v kostele na Orlicích je zapůjčený, jeho cena je 300.000 Kč. Paní Brodská nám nabídla utkat větší gobelín, dokonce za 200.000 Kč. Na zasedání příští farní rady rozhodneme, zda jej objednáme.

Počítač - farní rada schválila zakoupení dvou počítačů pro farnost.

Příští farní rada se sejde 24.2. v 19 h.

zapsala: Jana Skalická

PODĚKOVÁNÍ ZA TŘÍKRÁLOVOU SBÍRKU 2010

Už podesáté vyšli kolem svátku Tří králů do ulic měst a obcí České republiky malí koledníci. Zpívali koledy, písmeny K+M+B (Christus mansionem benedicat), která psali nad dveře, přinášeli zvěst „Ať Kristus žehná tomuto domu“ a dali nám příležitost přispět na potřebné.

Dříve bylo koledování výsadou chudých dětí. Dnes nekoledují chudí, ale koleduje se pro chudé. Chudoba má v každé době svoji novou podobu, a tak je výtěžek TS určen pro lidi postižené, nemocné, seniory, maminky s dětmi v tísní, lidi opuštěné nebo bez domova atd. Jednou z organizací, která se pomocí lidem v nouzi zabývá, je Charita Česká republika, a právě na její aktivity a projekty je Tříkrálová sbírka určena.

Tříkrálová sbírka je v celookresní působnosti podmíněna širokou spoluprací Charity s farnostmi, obecními a městskými úřady a stovkami dětí. Letos nám se sbírkou v celém okrese pomáhalo více než 1.700 dobrovolníků. (Téměř padesát asistentů vytvořilo na 420 koledujících skupinek.) Upřímně děkujeme všem, kteří nám ve svém volném čase nezištně pomáhají. Bez nich by Tříkrálová sbírka nemohla být uskutečněna.

Jménem Oblastní charity Ústí n.O. děkujeme vám všem, kdo jste svým finančním příspěvkem do pokladniček projevili soualežitost s bližními. V Letohradě se vybralo 159.301 Kč a v celém orlickoústeckém regionu 1.862.284 Kč, což je téměř o 95.000 Kč víc než loni. Mnozí z vás jsou sami v situaci sociální nejistoty, a přece dokážete myslet na druhé. Tříkrálová sbírka si u vás získala důvěru a to nás těší. (Před deseti lety jsme začínali výtěžkem 715.877 Kč v okrese, dnes je to 1.862.284 Kč.)

Děkujeme Marušce Jurenkové, která v Letohradě shání a organizuje vedoucí skupinek a koledníky, děkujeme všem vedoucím koledujících skupinek: Anežce, Báře a Vojtovi Náhlikovým, Hele a Jirkovi Jurenkovým, Honzovi a Markovi Patočkovým, Petru Tomkovi, Kristýně Majvaldové, Daniele Majvaldové, Janě a Ondrovi Skalickým, Markétě, Hele a Vaškovi Peškarovým, Pepovi Venclovi, Marušce Stejskalové, Janě Stejskalové, Evě Odvalilové, Petru Štěpánovi, Lence Markové, Markétě Tomkové, Michaelu Doležalovi, Soně Moravcové, Zuzaně Horové, Martině Novotné, Tereze Kalivodové, Hedvice a Markovi Švecovým, Báře a Magdě Švecovým, Lidě Kaválkové, Anně Paďourové, Věře Moravcové, panu Jiřímu Motyčkovému a také vám všem, které jsme nejmenovali, a přesto jste nám se sbírkou pomáhali. Děkujeme všem koledníkům, že se nenechali odradit počasím a děkujeme Edovi Novotnému, že vede skauty a skautky, vlčata a světlušky k pomoci druhým. Děkujeme panu faráři Václavu Vackovi za jeho aktivní podporu, děkujeme Městskému úřadu za vstřícnost.

Oblastní charita Ústí nad Orlicí zastřešuje

tyto aktivity pro klienty z celého orlickoústeckého regionu, na jejichž provozní náklady poputuje výtěžek TS:

- charitní ošetrovatelskou a pečovatelskou službu
- občanskou poradnu
- regionální půjčovnu kompenzačních pomůcek
- osobní asistenci
- denní stacionář pro seniory

Výtěžek letošní Tříkrálové sbírky je dále určen na přímou pomoc lidem v nouzi a na část provozních nákladů těchto center, jejichž je Charita zřizovatelem a provozovatelem: Dům pokojného stáří v Ústí n.Orl., centrum pro děti a mládež Pod střechou v Letohradě a rodinné centrum Kopretina v H. Sloupnici. 10% výtěžku Tříkrálové sbírky věnuje Oblastní charita Ústí n.Orl. na zahraniční humanitární pomoc, z toho 7% na Haiti a 3% na postižené povodněmi v Indii. Srdečné díky. Kéž je vám vaše štědrost oplacena a prožijete dobrý rok 2010!

za Oblastní charitu Ústí n.O.:
Olga Tomková a Iva Marková

SBÍRKA NA HAITI

Nejchudší zemi západní polokoule Haiti zasáhlo 12. ledna ničivé zemětřesení. Otřesy půdy vážně poničily hlavní město Port-au-Prince a podle odhadů zemětřesení zasáhlo tři miliony osob. 21. ledna došlo k novým otřesům, které zasáhly další území země. Charita ČR vyhlásila prostřednictvím Arcidiecézní charity Olomouc, která na Haiti řadu let řídí humanitární projekty, veřejnou sbírku na pomoc postiženým.

Sbírkový účet č. 35-1868350237/0100 u Komerční banky, VS 99999. Do sbírky je možné přispět také odesláním DMS HAITI na číslo 87777.

K 20. lednu podpořili lidé tuto veřejnou sbírku částkou 9.314.962 Kč a prostřednictvím mobilu přišlo přes 83 tisíc DMS zpráv. Charita ČR uvolnila na pomoc pro Haiti ze svých krizových fondů částku jeden milion korun a vyslala do centra humanitární pomoci na Haiti dva své pracovníky, kteří kromě zapojení do humanitárních aktivit Charity budou zjišťovat potřeby postižených obyvatel.

Do sbírky je možné přispět také přímo na pobočkách Oblastní charity v Letohradě a v Ústí nad Orlicí.

Podle tiskových zpráv CHČR a ACHO

Setkávání maminek s malými dětmi na evangelické fáře stále pokračuje - každé úterý od 9 hod. V únoru a březnu se soustředíme na „výtvarno“ pod vedením Marie Moravcové. Pokud se to podaří, uspořádáme z našich výrobků velikonoční výstavu. Zveme všechny, kdo rádi něco tvoří - i ne-maminky. Bude-li velký zájem, domluvíme další skupinku v jinou dobu, podle možností zúčastněných. Těším se na společné setkání při vytváření pěkných věcí i při rozhovoru.

Jiřina Kačenová

ADOPCE NA DÁLKU

S projektem Adopce na dálku začala Charita v České republice v roce 2000 a je založen na tom, že konkrétní dárci poskytnou konkrétnímu dítěti z chudé země (např. Haiti, Uganda, Indie) určitou částku na jeho vzdělání. Projekt je naprosto průhledný, protože Charita spolupracuje s důvěryhodnými partnery, dárci (adoptivní rodič) má osobní údaje dítěte včetně jeho fotografie a koordinátor projektu udržuje kontakt s oběma stranami.

Diecézní charita Hradec Králové, pod kterou organizačně patří naše Oblastní charita Ústí n.O., zajišťuje adopci na dálku pro indické děti z diecézy Belgaum a Bangalore ve státě Karnataka. Na podrobnosti jsme se zeptali paní Gabriely Sebö, koordinátorky tohoto projektu:

Adopce na dálku je v Čechách poměrně oblíbená, můžete říci proč?

Asi proto, že relativně velmi rychle vidíte výsledky. Člověk, který si adoptuje dítě, vidí, že za pár let vystuduje, sežene zaměstnání a zařadí se do společnosti. Jsou odvážlivci, kteří podporují „své“ dítě opravdu od školky, tedy 12 let, ale klidně si můžete vybrat starší dítě, kterému chybí do ukončení školní docházky třeba dva, čtyři roky. Záleží na vašich možnostech. Adoptivní rodiče platí ročně minimální částku 5.000 Kč, a z ní je dítěti hrazeno školné a uniforma, dále základní zdravotní péče, výlety, tábory a dárek na Vánoce. Projekt má pozitivní odezvu z obou stran – stále máme nové zájemce o adopci a stále máme nové indické děti, které se chtějí vzdělávat. Naprostá většina indických rodičů to vnímá jako velkou šanci pro své děti a jsou za to vděční.

Je až trapné se na to ptát, ale co pro indické děti znamená možnost chodit do školy?

Mohou sehnat dobré zaměstnání. Člověk bez vzdělání práci těžko shání a je odsouzen jen k nádeničině bez jistoty, že dostane zaplacené. Děti, které v Indii chodí do školy, mají už po dvanácti letech školní docházku určitou kvalifikaci – hoši jsou nejčastěji zaměřeni na počítače, dívky na krejčovské práce, vyšívání apod.

Jak funguje registrace indických dětí a kolik jich máte v evidenci?

Děti do tohoto projektu vybírají naši indičtí partneři, do toho se jim vůbec nepletme. Naš indický partner (v Bangalore otec arcibiskup Bernard Moras a v Belgaum otec biskup Peter Machado) navrhne nejchudším vesnicím, kolik dětí v daném roce může do projektu zapojit, a oni sami, tedy zástupci obce a farář, děti vyberou. Jednoduše řečeno, bývají to ti nejchudší z nejchudších.

V současné době máme 3.250 adoptovaných dětí a 3.000 dárců (někteří mají více dětí). Indické děti neevdujeme dřív, než pro ně máme dárci, takže momentálně je u nás v kanceláři přibližně 100 žádostí indických dětí, kterým se budeme snažit v nejbližších týdnech najít dárci.

Máte přehled o komunikaci adoptivních rodičů s indickými dětmi?

Někde je komunikace úžasná, někdo zase napíše jen pozdrav k Vánocům, záleží na člověku a také na tom, jak je indické dítě zdatné v angličtině. Občas se nám přijdou někteří dárci pochlubit nádhernými dopisy od dětí...

Jak Indové vnímají katolickou církev, nemají pocit, že jsou násilně nuceni do našeho náboženství? Nemají podobné postoje jako naše babičky k Němcům za války?

Podobnou otázku jsem si kladla, když jsem se na jaře 2007 stala koordinátorkou projektu. Při setkání s otcem arcibiskupem Bernardem Morasem v listopadu 2008, kdy navštívil naši zemi, jsem se ale přesvědčila o opaku. V první řadě musím říct, že lidi skrze projekt neobracíme na katolickou víru. Pomáháme všem bez rozdílu vyznání a bez podmínek stát se křesťanem. Lidé v Indii vnímají katolickou církev pozitivně. Dříve či později na dveře biskupství zaklepe každý, kdo potřebuje pomoc. Podle slov arcibiskupa Morase nás takto berou už od dob kolonií a působení Františka Xaverského v Indii. Tehdy Indové vnímali přítomnost evropských kolonizátorů jako zotročování, ale na druhé straně misiónáři pro ně byli velkou oporou.

Jaké máte dojmy z monitorovací návštěvy Indie v listopadu 2009, kdy jste v obou biskupstvích navštívili školy a některé rodiny?

To je na dlouhé povídání. Krátce by se dalo říci: nic není problém, všechno je možné, ničemu se nedivím... Indie je velmi chudá země, chudoba je na každém kroku. Pro člověka z Evropy je příjezd tam kulturním šokem. Je to úplně jiný svět než na co jsme zvyklí, lidé tam mají zcela jiné myšlenky. Z mého pohledu tam chybí systém, řád, sociální rovina. Indové pomůžou své vlastní rodině, která je mnohdy velmi široká, ale co je za ní, je nezajímá. A to je věc, kterou tam vnáší právě církve – pomoc nad rámec své rodiny, pomoc člověku, který je vedle mě.

Takže přivést si sem indické dítě na prázdniny není dobrý nápad?

Nedoporučujeme to. To dítě zažije stejný šok, jako jsme zažili my příjezdem do Indie. Navíc je zde jazyková bariéra a zdravotní rizika – nejsou zvyklí na naši stravu, naše přírodní a kulturní podmínky. A co si s tím počnete, když tu bude chtít zůstat?

Co byste řekla lidem s námitkami, proč pomáhat Indům, když tady máme dost svých chudých?

Myslím, že je potřeba obojí. Když si vezmu jen činnost Diecézní charity Hradec Králové, pak rozhodně víc pomáhá lidem tady v Čechách. Nemůžeme se však dívat jen na sebe, ale pomáhat i jinde, byť to je kapka v moři...

Děkujeme za rozhovor.

Oblastní charita Ústí n. O. zajišťuje v Letohradě adopci několika indických dětí. Z deseti dětí ukončili v roce 2009 studium dva chlapci - Pradeep S. Fernandes a Kiran Lobo. Pradeep nezvládl udělat zkoušky v 1. ročníku vysoké školy a dále bude pomáhat rodičům při zemědělských pracích. Ve svém dopise píše, že i základní vzdělání mu

pomůže sehnat lepší práci. Kiran skončil v 7. ročníku základní školy. Měl měsíc horečky, a nezvládl proto složit závěrečné zkoušky. Oba chlapci děkují za pomoc a podporu po celou dobu jejich studia.

Sbírka na ostatních osm adoptovaných dětí bude probíhat do poloviny března. Případní zájemci mohou přispět do pokladničky v letohradském nebo orlickém kostele a nebo přímo na pobočce Oblastní charity v Letohradě nebo Ústí nad Orlicí. /M

ZAČALA OPRAVA VARHAN

V pondělí 18. ledna byla zahájena dlouho připravovaná a očekávaná oprava varhan v kostele sv. Václava na Václavském náměstí v Letohradě. Jedná se o památkově chráněný nástroj a tak je oprava sledována rovněž Národním památkovým ústavem. Na základě výběrového řízení provádí opravu firma R. Ponča z Krnova. Do konce ledna byl nástroj rozebrán a většina součástí (píšťaly, hrací stůl apod.) si varhanáři odvezli k opravě do dílny v Krnově. V interiéru kostela tak zbyla pouze prázdná varhanní skříň. Postupně se jednotlivé díly budou navracet, montáž opraveného nástroje by měla být započata v červnu a potrvá do září tohoto roku. Nad rámec původního rozpočtu bude pořízeno ještě nové vzduchové zařízení – měchy, neboť starý měch již dosloužil. Tuto změnu projektu posoudil a odsouhlasil Národní památkový ústav až po samotné demontáži nástroje. Celkové náklady na opravu tak dosáhnou téměř 600 tis. Kč. Tato částka bude z velké části (ze 2/3) hrazena ze sbírky na opravu varhan, kterou v minulých letech uspořádalo město Letohrad. Další část, doufejme, pokryje malý příspěvek Pardubického kraje a finance z účtu farnosti. Nicméně je možné, že ještě nějakou částku bude třeba později sehnat.

Rád bych při této příležitosti poděkoval všem, kteří opravu varhan podpořili. Zvláštní poděkování za uspořádání veřejné sbírky patří především panu starostovi Petru Fialovi.

Všechny Vás již dnes zvu na slavnostní představení opravených varhan na svátek sv. Václava 28. září 2010. O přesném termínu slavnostního koncertu Vás budeme včas informovat.

Doufejme, že se oprava varhan zdaří a budeme moci opět slyšet hlavní letohradský královský nástroj v jeho plné kráse.

František Vaniček

HOSPODAŘENÍ FARNOSTI V R. 2009

PŘÍJMY:

Sbírký pro farnost:	315 609 Kč
Sbírký na cizí účely:	
Svatopetrský haléř	13 635 Kč
plošné pojištění	21 595
charita	18 060
potřeby diecéze	8 058
bohoslovci	8 719
církevní školství	4 548
návštěva papeže	9 041
misie 17 361	
Sbírký celkem	416 626 Kč

Dary:

pro farnost	48 071
na opravu varhan	10 013
- „- sbírka Města Letohrad 433 651	
Dary celkem	491 735 Kč

Příspěvek na opravu střech Kopečku:

Pardubický kraj	550 000
Příspěvek na Svatovácl. pouť:	
Pardubický kraj	5 000
Příspěvek na opravu varhan	
Města Letohradu	50 000
Příspěvky celkem	605 000 Kč

Úroky	4 047
Nájemné	9 091
PŘÍJMY CELKEM	1 526 499 Kč

VÝDAJE:

odeslané sbírky	101 017
diecézní fond solidarity	38 919
mzdy	16 296
bohoslužebné výdaje	21 824
oprava varhan	50 004
oprava střechy ambitů	
na Kopečku	551 007
opravy ostatní	31 903
lavice do orlic. kostela	1 174 874
režie	170 892
daň z nemovitosti	3 310

VÝDAJE CELKEM 2 160 046 Kč

ROZDÍL PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ

Stav k 1.1. 2009	2 072 656 Kč
Stav k 1.1. 2010	1 439 109 Kč

Z toho účelově vázáno k 1.1. 2010:

osvětlení mistrovic. kostela	10 000
oprava parkánu Kunčice	8 000
na křížovou cestu Orlice	65 000
celkem	83 000 Kč

Je nebezpečné vysvobozovat lidi, kteří chtějí raději být otroky.

Machiavelli

Problém je, jak vytvořit svět, v němž nemorální mohou napáchat co nejméně zla, a ne jak umožnit morálním, aby konali co nejvíce dobra.

Milton Friedman

ČESKÝ PROBLÉM?

„Necháváme si líbit příliš mnoho.“

rozhovor Daniely Kraulové
s Vladimírou Dvořákovou

Z psychologického hlediska může být myšlení lidí, kteří vyrostli za totality, touto dobou ovlivněno, politiky nevyjímaje.

Psychologické aspekty přechodu středoevropského regionu k demokracii pěkně popsala ve své práci o posttotalitním syndromu psycholožka Martina Klicperová-Baker. Upozorňuje na dva aspekty. Prvním je arogance vůči slabším, pohrdání lidmi, druhým je zamindrákovanost. Ostatně, arogance s mindráky hodně těsně souvisí. Lidé si pořád ještě raději nepálí prsty, když nemusí, mají pocit, že obyčejný člověk to odskáče, a bojí se ozvat. Viděla jsem například mladého chlapa, který arogantně seřvával podřízenou ve věku své matky. Nikdo ze zaměstnanců, kteří stáli kolem, mu neřekl, že takhle se

vidlech, hned se zkoumá, komu nahrávám, politici a novináři zjišťují, jestli jsem socan nebo pomáhám odéscce. Ale pravidla jsou neutrální, musejí platit, ať je u moci jakákoliv strana – dokud tohle nepochopíme, nepohne-me se dál.

V čem vidíte největší naději na změnu k lepšímu?

Ve výměně generací. Jsem optimistka, zvláště když vidím změny, které se udějí se studenty, kteří projdou alespoň semestrem v cizině. Jejich vztah ke studiu i k vyučujícím se mění. Najednou chtějí, aby se jim vyučující opravdu věnoval, aby jim skutečně vedl diplomovou práci. Už pro ně není nejpoulnější ten, co jim dá zkoušku zadarmo, protože si uvědomují, že hodnota je v tom, co se naučí. U nás totiž pořád ještě platí za nejvyšší hodnotu jen ten diplom a titul. Není důležité zúčastnit se, ale vyhrát. A není důležité, jak se vyhraje. Přežívá u nás „veklácká kultura“. I to je jeden z důvodů, proč se korupce a podvody na plzeňských právech rozrostly

Foto: Jindřich Štreit

prostě chovat nemůže. Že by se všichni báli o práci? I takovéhle drobnosti o naší společnosti leccos vypovídají. My někdy až příliš posouváme ten moment, do jakého se necháme ovlivnit, kontrolovat, otravovat – necháváme si příliš mnoho líbit. A pořád tajně sníme o tom, že přijde zachránce, někdo jako dobrý tatíček Masaryk nebo spravedlivý král Miroslav. Mimochodem ten říkal: nad nikoho se nepovyšuj, před nikým se neponižuj – to je myslím docela dobrý základ pro lidskou důstojnost.

Proč jsme podle vás tak snadno ochotní k nestandardním postupům?

Nám dělá problém uznat konflikt. Pořád si myslíme, že je to něco špatného. Přitom demokracie stojí na uznání konfliktů, problémů, plurality. Rozdílné zájmy jsou normální, konflikty a střety zájmů z nich zcela přirozeně plynou. Proto je tak důležité mít pravidla a procedury. Tomu u nás politická elita příliš nerozumí. Když hovořím o ústavě a pra-

do takových rozměrů.

Když vám položím otázku jako historičce – proč se v průběhu dějin znovu a znovu objevují nejruznější diktátorské, utiskovatelské režimy. Dá se říci, že se historie opakuje? Dělají lidé a jejich politické reprezentace stejné chyby?

Říká se, že když se někdo z historie nepoučí, musí ji prožít znovu, i když se samozřejmě společenské systémy a instituce vyvíjejí a mění. Když studentům vysvětluji politické systémy, snažím se jim ukázat, že žádný z nich nevznikne najednou, ale že se vytvářejí postupně, že jsou reakcí na určité zkušenosti. Díky peripetiím můžeme srovnávat – v nejnovější historii například přechod k demokracii, jak se před dvaceti lety udal ve střední Evropě na rozdíl například od Španělska, Portugalska a Řecka v 70. letech minulého století.

Španělsko je pro příslušníky mladší generace představitelem typické fungující

demokracie. Mnozí ani netuší, že se tam historicky nedávno děly změny...

No vidíte a právě ve Španělsku málokdo předpokládal bezproblémový přechod k demokracii. Politologové očekávali, že po smrti diktátora Franka se země rozpadne vlivem baskické a katalánské nespokojenosti a rozporů mezi konzervativci a liberály (republikány), že upadne do občanské války, protože z ní se diktátorský režim zrodil. Jenže Španělé se z občanské války dokázali nesmírně poučit a kompromisním způsobem, po nelehkých jednáních a díky dohodě starých i nových elit vytvořili relativně stabilní systém, který umožnil demokratizaci a nebývalý rozvoj země.

Takovýto konsensuální přechod k demokracii má ale jeden podstatný negativní dopad – nikdy při něm nedochází k potrestání viníků. Lidé, kteří byli frankistickým režimem postiženi, byli rehabilitováni, ale neotevřely se archivy, viníky vražd a mučení nikdo nehledal a nepotrestal.

U nás se sice archivy otevřely, existují seznamy agentů Stb. Přesto má mnoho občanů dojem, že se stejně nic nestalo. Poukazují na to, že lidé profitující z minulého režimu možná nejsou díky lustračnímu zákonu činní ve vrcholné politice, ale mají ekonomickou moc a ovlivňují ji z pozadí.

Možná je to paradox, ale zdá se mi, že Španělé se s diktaturou vyrovnali mnohem lépe než my. Oni se totiž snažili pochopit, v čem je problém toho systému a co musí překonat. Analyzovali systém vládnutí, systém rozhodování, zajímalo je chování a politická kultura lidí. A z toho vycházeli, když hledali cesty, jak lidi učít demokracii.

My do značné míry historii reprodukuje. Stále hledáme jakési viníky, vytváříme seznamy, ale ve chvíli, kdy se objeví zmínky o tom, že naše společnost má nějaký problém – korupci, špatnou vymahatelnost práva, špatný zákon o konfliktu zájmů apod. – vždycky se řekne, že je to dědictví minulosti. Stále slyšíme, že problémem jsou komunisti, neustále řešíme problémy minulosti, místo abychom se pustili do řešení těch současných.

Riziko našeho přechodu k demokracii spočívá v tom, že se používá minulost k tomu, aby se udržely mocenské pozice určitých lidí, a jakékoli kritické ohlasy jsou označovány za temné síly. Problémy prý nevycházejí z toho, že jsme něco špatně nastavili v systému, ale protože tu před dvaceti lety vládl komunismus. Ale to je špatná diagnóza! A se špatnou diagnózou nemůžeme nic řešit.

Psychologie dnes, 1/2010

Vladimíra Dvořáková (1957) je vedoucí katedry politologie na fakultě mezinárodních vztahů VŠE v Praze, předsedkyně Akreditační komise České republiky. Původním vzděláním historička, zabývala se moderními dějinami Latinské Ameriky a problematikou přechodů k demokracii.

ZAČNEME S NOVÝM ROKEM NOVÝ, LEPŠÍ ŽIVOT?

Novoroční předsevzetí – kdo to s nimi ještě dnes myslí vážně? Možná pár nadšenců, kteří jejich úspěšnost měří pohybem ručičky na váze nebo počtem nezapálených cigaret. Škoda, že nám podobně jako jiné rituály zbanálněla. V našem životě mají smysl.

Projev špatného svědomí a dotírající vůle
Když si přečtete seznam nejčastějších předsevzetí v USA či v České republice, zjistíte, že se velmi podobají. V americké „TOP FIVE“ novoročních předsevzetí najdeme podle pittsburské univerzity: zhubnout, skončit s kouřením a pitím, začít chodit do fitness, snížit stres a trávit více času s rodinou a přáteli. V českém žebříčku je pořadí podobné. Když se na tyto současné lidské priority podíváme, nemůže nás nenapadnout: jsou to skutečně ty klíčové věci, které lidi ve svém životě měnit chtějí? Jsou to naše skutečné recepty na spokojenost, štěstí, vyrovnanost a životní pohodu?

Zdá se, že jako lidé máme nějak geneticky zakódováno, že když je něco nového, chceme to také novým způsobem pojmout. Začínat znovu – s pocitem čistého stolu, oprostění od špíny pochyb a nedostatku vůle. Chceme po sobě zázračnou změnu k lepšímu. A zde je zřejmě klíč ke čtení těchto novoročních předsevzetí. Místo abychom se s respektem ke svému dosavadnímu životu ptali sami sebe, co potřebujeme, tak po sobě šmahem chceme odstranění nedostatků, které jsou většinou společností za nedostatky považovány, aniž bychom brali v potaz naše individuální dispozice, problémy, přání. Jako bychom pod diktátem reklamy a okolního světa měli všichni své potřeby a sny stejné. K čemu to ale může vést?

Opravdu tohle chceme?

Domníváme se, že konformní přijímání životních cílů formulovaných do novoročních předsevzetí je také důvodem, proč se nám je většinou nedaří plnit. Ženy, které si každoročně píšou do kalendáříku předsevzetí pět kilo dolů, než nastane čas plavek, a muži mluvíci o tom, že skončují s kouřením, toho často nedocílí. Důvodem může být zkrátka to, že právě tyhle cíle vlastně sami až tolik nechceme. Nejsme o přínosu těchto počínů přesvědčeni. Poté, když nás váha nebo nějaký „dobrý známý“ konfrontuje s neúspěchem našeho předsevzetí, začneme se sebestmračskými úvahami o vlastní lenosti. Petr Parma ve své knize Umění koučovat k tomu říká: „Lenost neexistuje. To je jen lidský konstrukt. Existuje pouze nedostatek motivace.“ Mluvit o vlastní lenosti není žádné hrdinství. Je to jen výmluva maskující fakt, že ve skutečnosti u podstatě nevíme, co chceme, a netušíme, jak dát svému životu smysl. Sebekritický postoj nám navíc v naší motivaci moc nepomůže. Pár tipů na to, jak se dopátrat svých skutečných přání, naleznete v závěru článku.

Obraz naší doby

Zajímavé je zamyšlení nad tím, co novoroční předsevzetí říkají o naší společnosti. Je patrné, že jsou produktem moderní doby a projevem osobních práv a svobod, které například oproti pokornému středověku či orientu zdůrazňují možnost utvářet si vlastní osud. (Těžko si představit například římského otroka, jak si dává novoroční předsevzetí.) Současným obecně uznávaným předpokladem západní kultury je přístup, že jedině nese odpovědnost za svůj život a každý z nás má právo plnit si své sny. U nás po revoluci postoj neomezených možností zažil novou éru přízně. Důkazem této vlny jsou velké ovace spisovatelům typu Paulo Coelho, kteří tento přístup propagují a k lidem vmlouvavě hovoří, ať se nebojí jít za svými nehlubšími přáními. Podle kouče Phippa Rosinského se domníváme, že jen velmi málo věcí je v životě člověka daných, jenom málo věcí musíme přijímat takové, jaké jsou, a nemůžeme je změnit. Neexistují žádná omezení toho, co můžeme dělat nebo čím se může člověk stát, pokud vynaložíme potřebné úsilí a jdeme za svým cílem. Problém je, že to není úplně vždy pravda.

Co chci, to dokážu?

Positivním rysem přesvědčení o tom, že máme věci pod kontrolou a můžeme si svůj životní příběh utvářet, je to, že vede k aktivnímu chování a často způsobí takzvané sebenaplňující se proctví. Když budu pevně přesvědčen, že se naučím francouzsky, tak se tomu i přes svůj jazykový antitalent nakonec můžu naučit. Sny se opravdu mohou stát skutečností.

Negativním rysem tohoto přesvědčení je to, že lidé mohou naši orientaci považovat za projev naivity, nebo dokonce arogance. A navíc pokud se věci nevyvíjí tak, jak jsme si plánovali, mohou v nás začít klíčit pociny viny – jsme-li přesvědčeni, že máme věci pod kontrolou, a úspěch se nedostaví, vnímáme to jako vlastní selhání. Život je chatrný a všechny jeho proměnné v rukou nemáme. I když budeme velmi opatrní, může se nám něco přihodit. Můžeme se usilovně snažit a těšit se z úspěchu dosaženého vlastním přičiněním. Potřebujeme ale také štěstí, nebo alespoň aby se nám vyhýbala smůla. Pokud neuspějeme, může to být částečně i naše vina, ale užitečné je seznámit se i s myšlenkami transcendentní filozofie (přesvědčení, že se moc nachází mimo nás), která nám pomůže k tomu, abychom se vyhnuli zbytečné sebekritice a sebestmračství. Pokud jsme udělali, co bylo v našich silách, můžeme se naučit pocítovat klid a mír bez ohledu na to, jak věci dopadly. Proto si novoroční předsevzetí dávejme – ukazují nám jakousi směrovou šipku našeho života, ale na druhou stranu občas nechme věci dít se tak, jak se dějí.

Barbara Hansen Čechová,

*Psychologie dnes,
1/2010*

Jdeme za Kamilem Wichterlem (68), předním českým chemikem, autorem pětadvaceti patentů, otcem pěti dětí a dědečkem dvanácti vnoučat, nekonečnou chodbou desetipodlažní budovy, GPS souřadnice 49 50 00 sever, 18 09 50 východ. Tak nám totiž profesor chemického inženýrství popsal cestu z Prahy na Vysokou školu báňskou – Technickou univerzitu Ostrava, kde vede katedru chemie a bádá kupříkladu nad trajektoriemi bublin. A než tu chodbu „přes dvě tramvajové zastávky“ přejdeme, vypráví, jak za války, kdy žili ve Zlíně, přišel před příchodem fronty pan domácí, že nechá nájemníkům zazdít ve sklepech nějaké cennosti. „Otec tam přinesl Beilsteinův Handbuch der organischen Chemie, mělo to asi třicet dílů. A nechal to tam zazdžené ještě po válce, dokud se nepřestaly pálit německé knihy.“ Ten otec byl totiž legendární Otto Wichterle. Vynálezce silonu, měkkých kontaktních čoček, ale také třeba gelu na ochranu povrchů proti sprejerům. A iniciátor Dvou tisíc slov, „výzvy ke kontrarevoluci“, kvůli které nás v srpnu '68 obsadila vojska Varšavské smlouvy.

Lidstvo se rádo straší koncem světa, stačí se podívat na nabídku katastrofických filmů. Podle poslední verze to bude v roce 2012. Jak vypadá apokalypsa podle chemika?

Apokalypsou bych to nenazval. Ale vývoj světa je dán technickým pokrokem. Takže nejdřív bylo dobré mít k dosažení blahobytu velkou lidskou sílu. Velký kmen, případně lovit otroky. Pak se zjistilo, že je důležité mít dostatek orné půdy, a tak se dva tisíce let bojovalo o ornou půdu. Každý z nás má předky sedláky, ještě před sto lety se tak tři čtvrtiny obyvatelstva zabývaly zemědělstvím a stěží se mohly uživit. A dneska se vylívá mlíko na pole. A proč? No protože přišel technický pokrok a ten je hnán energií. Když jsem chodil do školy, říkali nám: „Stah se horníkem, uhlí je dost, ale samo se nenakope.“ Jenže uhlí není dost. Energie dochází. A nervozita už vůbec není kvůli otrokům a ani kvůli půdě, ale kvůli surovinám, kvůli energii. Tam se dneska láme chleba. Bude-li takhle plýtvat palivou, a ještě k tomu si třeba každý druhý Číňan pořídí automobil, bude té ropy ubývat velice svižně. A jestli si ekonomové myslí, že když kopneme hlouběji, něco tam najdeme – ne-naj-de-me! Nic tam totiž není.

Takže konec světa bude mít podobu totálního vyčerpání energie?

Uhlí máme tak na pět set let, ropy podle pesimistů na třicet. Ale v tichosti, prakticky bez pozornosti médií běží v jihofrancouz-

ském Cadarache pokusy s budováním mezinárodního termojaderného reaktoru ITER. To je ohromný projekt, který platí Evropská unie, Amerika, Rusko, Čína, Japonsko, Korea a Indie. Výsledků zkušebního provozu bychom se mohli dočkat v roce 2030. A kdyby se to podařilo, můžeme si dovolit začít na zeměkouli uklízet. Když totiž bude dost energie, umíme z oxidu uhličitého udělat třeba zpátky zase uhlí. Nebo by bylo možné vyzářit teplo do vesmíru, ochladit zeměkouli a udělat nové ledovce v Arktidě. Když bude energie, můžeme si tu Zemi předělat. Ale dneska ji nemáme. Zelení mluví občas o tom, jak energie leží někde na zemi, jen ji sebrat. Ale ono je to jako v Šimkovi a Grossmanovi – nechci slevu zadarmo. Krásný příklad je bioethanol, velká móda. Kde mají přebytek orné půdy a dost vody – jako v Brazílii –, dá se pěstovat kukuřice, z té dělat špiritus, a tím pohánět, i když ne moc dobře, automobily. Přidává se to k benzínu. Jenže zjistíte, že abyste ten lih získala, musíte vyrábět hnojiva, jezdit se zemědělskými stroji a pak pod kotlem zatopit, takže zisk je nakonec pochybný. Ono i v atomové elektrárně je tolik oceli a betonu a v nich tolik energie, že ta elektrárna vlastně pár let dělá jen sama na sebe. Pokrok jde strašně rychle. Dneska je u nás roční spotřeba energie na člověka asi 80 000 kilowatthodin. Z toho třetina jde do dopravy. Ale před sto lety, když jezdily jen vlaky a koně, se spotřebovávalo jen 2 000 kilowatthodin na osobu. Čili dnes spotřebováváme čtyřicetkrát víc.

Možná je automobil slepá ulička.

Automobil je zábavný vynález.

Jenže dnes už se rodí víc aut než dětí. A ta auta potřebují čím dál víc benzínu, dálnic, parkovišť... Stojí to za tu zábavu?

Ano, pravda je, že dneska dovězt přes půl zeměkoule banány je levnější než přivést brambory volským potahem z vedlejší vesnice. Já si ale taky ze svého útlého dětství ještě pamatuju živnosti. Existovali ševci, holiči, krejčí. Sedláři a truhláři. Živnost, to bylo něco, na čem se nedalo moc zbohatnout, ale mohl se tím člověk uživit, když měl štěstí. Jenže lidi si nějak odvykli pracovat.

Nebo spíš pracují v oborech, kde se nic hmatatelného nevyrobí. Marketéři, lobbisté, bankovní úředníci...

To nechme stranou, s tím si chemik neporadí. Já vidím problém spíš v tom, že vynálezat se bude jenom na papíře. Protože vynálezci už neumějí žádné řemeslo. Můj tatínek si sám opravoval automobil, vyvolával si fotografie, byl perfektní sklář, vyučený zámečnick, chemik – o tom ani nemluví. Nebál se montovat elektrinu. Boty nám spravoval, když jsme byli malí. Snad jedině v zedničíně jsem byl lepší já než on. Ale dneska si auto neopravíte. Otevřete to, na nic nemáte šahat, akorát přemýšlíte, kudy se cosí lije do ostříkovače. Ještě k těm katastrofám... radši bych to neměl říkat, ale on si pánbůh s tou lidskou pakází časem poradí. (směje se) Ale moc bych nepočítal s tím, že bude konec světa

v roce 2012. Prozatím jsou spíš lidi nastaveni na to, rychle vyplundrovat existující přírodní zdroje. A jestli naši vnuci nebudou muset začít výrazně šetřit, bude záviset na tom, jestli pak ještě budou nějakí fyzici, přírodovědci, inženýři a řemeslníci. Reklamní agenti ani bankovní úředníci to asi nezachráně.

Váš dědeček založil továrnu Wikov a měl řadu vynálezů, váš otec si nechal patentovat na 150 objevů, vy máte už 25 patentů. Řekl byste, že si v rodině předáváte nějaký wichterlovský vynálezeký gen?

(rezolutně) Ne. Ale určitě je tam zvědavost. A ještě jedna vlastnost, kterou já jsem ale po otci vůbec nezdědil. Já jsem otce pokládal za fantasticky schopného byznysmena s velkým tahem na branku. Ale on vždycky říkal: „To jsem nezdědil. To jsem se naučil u Bařů.“ A naučil se to opravdu velice dobře.

Vidíte, a já jsem předpokládala, že mu peníze byly jedno. Nikdy si veřejně nestěžoval, že ho komunisti připravili o velké sumy, které mu mohly plynout z licencí na kontaktní čočky. Mohl být ve vatě. A vy dnes taky.

Peníze mu nebyly jedno. Nepamatuju ale, že bych doma někdy viděl nějakou velkou hromadu peněz. U nás se neplýtvalo, ale taky se u nás nikdy nemluvalo o tom, že na něco potřebného nejsou peníze. Otec říkával, že peněz nemusí být moc, ale musí být furt. A vynálezce musí být schopný i v té komercializaci. Když svůj nápad neprosadíte, je k ničemu. No schválně, co vynalezl Edison?

Žárovku přece...

(kroučí rezolutně hlavou) Nee. Když vynalezl Edison žárovku, byla žárovka už asi pětadvacet let patentovaná! A už taky fungovaly lepší žárovky než ty, které dal dohromady Edison. Edison vymyslel něco jiného. Že ke každé žárovce nemusíte mít extra elektrárnu. Vymyslel rozvod drátů, vymyslel tu šroubovací patičku, takže když se žárovka pokazí, dá se vyměnit. Vymyslel vypínač, vymyslel pojistky – ale žárovku ne. Ale hlavně vynalezl výzkumný ústav, technologický park se tomu dneska říká. A tam měl pár lidí, kteří pro něho dělali výzkum. On ty patenty jenom prodával. U patentů totiž není důležité jen to, kdo byl první, ale hlavně kdo to umí vyrobit a podat.

To, že váš otec vyrobil první měkké kontaktní čočky doma na psacím stole na dětské stavebnici Merkur a za pomoci dynamy z bicyklu, je všeobecně známo. Padlo mi do oka, že se to stalo v roce 1961 na Štědrý den odpoledne. To on pracoval i ve svatvečer?

No on si prostě od sklobrusiče nechal udělat formičku na čočky, chtěl to mít do konce roku – a on mu to donesl den před Vánoce. Takže mu nic jiného nezbylo, to nešlo odložit, protože byl zvědavý, jak to dopadne. U nás ty Vánoce ale nikdy nebyla nějaká velká formalita. My měli všechno příbuzenstvo na Moravě, v Praze jsme byli tak trochu ztraceni. Takže pokud jsme nejeli na svátky do Prostějova, nebyl Štědrý den nic zvláštního.

Vaši rodiče byli věřící?

Otec byl z rodiny praktikujících katolíků, ale sám praktikoval jenom v té míře, aby udělal radost svým rodičům. A maminka byla z rodiny, která se demonstrativně v roce 1918 prohlásila za bez vyznání. Vystoupili z církve. Ale vlastně tahle generace se ještě pořád tím náboženstvím poměřovala. To bylo takové to masarykovské: My nemusíme praktikovat, my budeme lepší. Akorát že ta dnešní generace už se nemá s čím srovnávat.

Jako sci-fi zní je dnes to, že váš otec, když se v '68. stal poslancem České národní rady, odmítl poslanecký plat, dokonce ho vrátil zpět, když mu ho poslali, řekl, že je přece už placen jako chemik. Takhle skromný on byl za všech okolností?

To nebyla skromnost, ale zvyk ctít pravidla. Takže byl přesvědčen, že když do České národní rady nebyl zvolen, ale kooptován, nemá si brát plat.

Pozoruhodně se u něj spojovala vysoká odbornost s občanskou statečností, čímž štvál nacisty i komunisty. Byl tak přímý a pravdomluvný za všech okolností, i doma?

Víte, o těchhle věcech se u nás doma nikdy nemluvilo. Ty u nás byly samozřejmé. A když nás třeba verbovali do pionýra, tak to tatínek nechal plně mamince, která nám řekla, že se do toho nemusíme nijak cpát. Nějak to prostě, zcela nenápadně, okecala.

Jaké vlastně byly výchovné metody vašeho otce?

Já nepamatuju, že bych byl někdy otcem, u nás se říkalo po moravsku tatou, k něčemu vychovávan. Ale ono vás vychovává už to, že vyrůstáte mezi knihami.

Vedl vás tatínek taky k praktickým věcem?

Ve Zlíně bylo něco, čemu se říkalo Studijní ústav, což bylo vlastně Bařou financované muzeum. Ale nebyla to nějaká sbírka kuriozit, Bařův Studijní ústav byl uspořádán tak, aby lidé porozuměli základním zákonitostem v přírodě. Takže tam byla třeba slepice nebo kočka. Ale taky průřez jejich vnitřnostmi, prostě bylo vidět, jak to v nich chodí. Celé jedno patro bylo věnováno fyzikálním pokusům, každý si tam mohl taky ten pokus sám udělat. Takže já jsem už v pěti letech věděl, co je to kladkostroj a jak se s ním zvedá kbelík. Tam jsme s otcem chodili docela rádi. No a kromě toho, když jsem měl pět let, dostal jsem k Ježíšku ponk a nářadí. Já byl nadšený. A to jsme k tomu s bráchou dostali i špalíčky a hřebíky a nejdřív jsme si pěkně roztloukli palečky, než jsme se naučili s tím nářadím zacházet. Dneska tady máme barák plný inženýrů, kteří jsou schopni si kladivem vypíchnout oko.

Geniové bývají někdy podivní. Měl váš otec nějakou zvláštnost?

To ani ne. Možná jedna věc trochu zvláštní byla: On vlastně neměl žádné přátele. Měl jen spolupracovníky. Ale taky neměl moc nepřátel, i když určitě byli lidé, kteří mu nepřáli. Nikdy neintrikoval. Nepamatuju,

že by se někde třeba snažil zatlačit ve prospěch někoho nebo naopak někomu podrazit nohu, aby komusi dalšímu udělal místo, nebo poštlal dva lidi na sebe. Pletichaření mu bylo cizí. Když něco potřeboval, šel vždycky na věc přímo. Říkal: „Já si v práci s nikým netykám. Ale vlastně si ani s nikým nevykám.“ Protože jemu vždycky šlo o věci, ne o lidi. A někteří jeho spolupracovníci mu to měli za zlé. On prostě tlačil myšlenky kupředu. A buďto s ním lidé šli, a spoustu lidí to bavilo a dělali to rádi, anebo byli prostě mimo. On se taky nikdy nikomu nevlíchoval, nepoužíval v oslovení tituly. A slovo soudruh chápal trochu jako nadávku.

Měl jste, třeba v pubertě, období, kdy jste se vzpíral otcovské autoritě?

To proběhlo v klidu. Ale měl jsem dost dlouho problém s tím, že jsem si myslel, že otec je průměrný člověk. Z toho jsem měl docela komplex. Jako že to ce je ještě pořád mám co učit. Ale je to docela dobrá hnací síla, když člověk chodí do školy. I ta řemesla od něj okoukat nebylo špatné.

Foto: Zdeněk Lín

Nadchl mě popis toho, jak otec předváděl v Anglii měkkou kontaktní čočku tak, že si ji vyndal z oka, chvíli po ní dupal, pak ji ocucal a vložil si ji zpět do oka. I ústrky režimu bral vždycky s klidem džentlmena. A zatčení gestapem popisoval v pamětech jako „exkurzi“. Bylo vůbec něco, z čeho si dělal těžkou hlavu?

Já pamatuju jediný čas, kdy se opravdu trápil. To už se vyráběly kontaktní čočky odstředivým litím, takže to mohlo být někdy v roce '63. A najednou se přestalo dáfit. Místo čírého, průhledného materiálu vznikaly žmolky, polymeraři jim říkají popcorn. Ta akce byla rozjetá, točily se v tom peníze – to byl opravdu zlomený. A trvalo to několik měsíců intenzivní práce celé laboratoře, než se to podařilo zvládnout.

Váš otec své největší objevy udělal jako člověk vyhozený z oficiálních vědeckých institucí, v polních podmínkách. Není to vlastně tak, že se vynalézá líp, když badatel nemá úplně umetenou cestičku?

To je naprosto nezávislé. Podívejte se, vynalézat vyžaduje za prvé určitou hravost a fantazii – a to nezávisí na podmínkách. Potom musíte mít znalosti, široké vzdělání – v tom si taky každý může poradit sám. No a pak přijde ta nejobtížnější část každého vynalézání, totiž jestli se to dá taky udělat. I to záleží nejvíce na člověku. Nápadů můžete mít deset

za den, ale prokázat, že to funguje, může trvat roky. Na kontaktních čočkách otec dělal třicet let a pořád to nebylo hotové. No a boj s blbci, ten musí badatel podstupovat za každého režimu.

Máte pět dětí. Pokračuje některé z nich v rodové tradici?

Jen jeden syn se věnuje vědě, biologii. Zabývá se vzrušující oblastí výzkumu kmenových buněk. Ale ostatní děti se taky neztratí.

Někde jsem četla, že jeden z Wichterlů obnovil tradici továrny Wikov.

Synovec. Koupil si tu značku a dal ji fabrice na převodovky v Hronově.

Váš dědeček vyráběl i automobily. Má někdo z rodiny ještě to auto?

Právě tenhle synovec jednoho veterána má. A letos v létě, na výročí prostějovské fabriky, se konala slavnostní jízda. Našlo se ještě asi deset wikovek, což je vzácné, protože se jich za celou dobu vyrobilo jen asi osm set. Dědeček nebyl žádný Ford, živily ho hlavně mlátičky, secí stroje... Auta, to byla jen kusová výroba, neexistovala skoro tři stejná.

Jel jste v tom někdy?

No my jsme wikovkou jezdili až do roku '54, kdy otec dostal Státní cenu, takže si mohl koupit škodovku. Do té už za deště nezatřálo, měla topení a podobné vymoženosti. Ono jet wikovkou z Prahy do Prostějova byla celodenní expedice, protože asfaltu bývaly jen kousky, jinak se jelo po šterkované cestě. A když se cestou jen dvakrát lepily pneumatiky, bylo to výborné, protože tenkrát jezdili po silnicích hlavně koně, kteří ztráceli podkováky, a ty se dobře trefovaly do pneumatik. Ale já jsem měl tu wikovkou docela rád. V zimě otec musel mít kožich, aby to přežil. Když přšelo, měl na kolenou hadr, občas zastavil a vyždímal ho. A v létě se klimatizace prováděla tak, že otec držel jednou rukou otevřené dveře, které se otvíraly dopředu, a pravou rukou řídil. Mělo to ale tak tvrdé řízení, že maminka jednou neutáhla zatáčku a opřela to o patník. Od té doby odmítala s wikovkou jezdit.

Jeden z paradoxů moderní doby je, že ačkoli věda a technika kráčeji kupředu mílovými kroky, lidé pořád podléhají horoskopům, výkladům z karet, různým šamanům. Jak si to vysvětlujete?

No protože si lidé prostě potřebují ten svůj život nějak nazdobit. Astrologie například, to je přece poezie. Kdežto věda je práce. Přitom ti různí šamani mají představu, že oficiální věda nepřeje rozletu ducha a brzdí pokrok. Což je hrubý omyl. Právě vědci trpí největšími pochybnostmi a potřebují nejvíce fantazie. A v chemii se navíc neustále pohybujete na pokraji neznáma.

Když mluvíte o pokraji neznáma, astrofyzik Jiří Grygar řekl v rozhovoru pro Pátek, že takzvaný Velký třesk považuje za boží zázrak. Kterou oblast svého oboru považuje za nejtajemnější chemik?

Já musím říct, že jsem si vybral takovou část chemie, aby byla co nejdál od toho, co dělal můj otec – na to jsme přece měli spe-

cialistu doma. Takže jsem se dal na chemické inženýrství, které se zabývá zákonitostmi platícími ve složitých situacích. Ale především vymezením toho, odkud až kam to funguje. Protože, a to si málokdo uvědomuje, když jakoukoli vědeckou hypotézu budete hnát ad absurdum, vždycky se dostanete k nesmyslu.

To bych asi potřebovala vysvětlit.

No tak třeba matematika je přece úplně nesmyslná, protože například počítání znamená, že počítáme dvě stejné věci. Jenže na světě neexistují dvě stejné věci, které by se daly sečíst. V přírodě neexistuje číslo. V přírodě neexistuje bod ani přímka. A když se podíváte na jakoukoli plochu pod mikroskopem, zjistíte, že to má ke geometrické rovině hodně daleko. V našem světě jsou matematické představy velice praktické a užitečné, vždycky jsou tam ale ty hranice. Staří fousatí pánové tomu říkali dialektika.

Jestli vám dobře rozumím, tak za ta naše zjednodušená měřítka nevidíme, a i kdybychom tam dohlédli, naše užitečná pravidla by tam neplatila. Ale to se přece netýká jen chemie, ale také astronomie, biologie, umění, vlastně všeho. Co s tím tajemnem za těmi našimi trapnými měřítky?

To nás přece nemusí vzrušovat. Dost na tom, že se trápíme s tím, na co dosáhneme a kam doplníme. Víme, že za těmi hranicemi, kam nedohlédneme, ještě něco je. A další generace třeba dohlédne o kus dál.

Trochu to raději stáhnú na zem. Co si myslíte o strašení v domě ve Strašecím? Rádí tam poltergeist? Nebo se ti lidé prostě chtějí vidět v televizi, podobně jako americká rodina, která předstírala, že jim syn nedopatřením ulétl v balonu?

Nejsem jasnovidce, abych to mohl dálkově posoudit. Ale očekával bych spíše nějaký podvod. To je první vysvětlení každého paranormálního jevu, ke kterému přijde racionálně myslící přírodovědec. Samozřejmě je zajímavé, když se objeví něco, co ještě nejsme schopni vysvětlit. Jenže se mi zdá, že v okamžiku, kdy se ty jevy začaly proměřovat, se duchové zalekli. Ti duchové by měli umět udělat také něco, co se dá změřit, ne? (směje se)

Vy jste se za svou kariéru nikdy nedozvěděl něco, co zásadně změnilo váš názor na svět?

Tak něco jsme vyzkoušeli, ne? To je přece podstata vědy, nacházet nové a nové věci. A to jsou ty naše malé radosti, drobné krůčky, které kdybych vám vysvětloval, připadalo by vám to asi nudné. Ve vědě se velký skok totiž dělá tak, že se jde jednou pravou nohou a podruhé levou nohou, drobně a pomalu, ale pořád se pokračuje. Občas se narazí na hranu propasti. To je okamžik, kdy je potřeba dát zprávu ostatním. Člověk se tam podívá, do té hloubky, bedlivě se rozhlédne a jde jinam. K dalšímu cíli. *LN, 20. listopadu 2009*

Já se začervenala a já nemohla jsem ani oči pozdvihnout, kmotra ale vyjela: „Ona myslela Madla, že je to floutna a vy že jste muzikant. Já jí to ale pověděla, kdo jste.“

„A ty to víš?“ smál se pán.

„Inu, já nevím, jak vám říkají, ale to vy jste jeden z těch, co tu chodí dohlížet na ty lidi, a skrze tu trubičku se na ně díváte, ne-li?“

Pán se smál, až se za boky bral. „No,“ povídal, „to poslední jsi, matko, trefila. Chceš-li se skrze tu trubičku podívat, tedy se podívej,“ obrátil se ke mně, když se byl notně vysmál, a pěkně mi položil trubičku k oku. To jsem vám, lidičky, divy spatřila; v Jaroměři zrovna lidem do oken jsem viděla a každého pěkně pozorovala, co dělá, jako bych stála u něho, a daleko až na polích lidé co pracovali, viděla jsem jako před sebou. Chtěla jsem to dát také kmotře, aby se podívala, ale ona mi povídala: „Copak si myslíš, to by se pěkně slušelo pro mne, starou ženu, abych si hrála.“

„Ale to není k hraní, to je k potřebě, matko,“ řekl jí pán.

„Inu nechtějí je, ale pro mne se to nehodí,“ řekla kmotra a mermomocí se podívat nechtěla. Mně tak napadlo, kdybych viděla skrze to sklíčko Josefa císaře, a dívala jsem se na všechny strany, a že byl ten pán tak velice hodný, řekla jsem mu, koho bych ráda viděla.

„Což ti tolik na císaři záleží, máš ho ráda?“ zeptal se mne pán.

„Bodejť bych neměla,“ povídám, „když ho každý člověk pro jeho dobrotu a hodnost chválí. Však se za něj také každý den modlíme, aby mu dal Pán Bůh dlouhé panování a té jeho panímámě.“

Pán se jako usmál a povídá: „Chtěla bys s ním také mluvit?“

„I zachraň Pán Bůh, kampak bych oči dala?“ povídám.

„Vždyť se mne také nestydíš, a císař je přece člověk jako já.“

„Ono to přece není takové, panáčku,“ ozvala se kmotra; císař pán je císař pán, a to je přec jen něco říci. Já slýchala, že když se člověk podívá císaři do očí, zima pochází a horko rozpaluje. Náš konšel s ním už dvakrát mluvil a říkává to.“

„Váš konšel nejspíš že nemá dobré svědomí, a proto nemůže směle se podívat nikomu do očí,“ řekl pán a psal přitom něco na malý lístek. Ten lístek dal pak kmotře a povídal jí, aby šla do Plesu do zásobárny a na ten lístek že se jí houně zaplatí. Mně dal stříbrný tolar řka: „Nech si ten peníz na památku, abys nezapomněla na Josefa císaře a jeho panímá-

Foto: Jan Šroubek

mu. Modli se za něho, modlitba vroucího srdce je Bohu milá. Až přijдете domů, můžete říci, že jste mluvily s Josefem císařem.“ – Dořekl a rychle odešel.

*z knihy Babička Boženy Němcové (*asi 4.2.1820)*

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

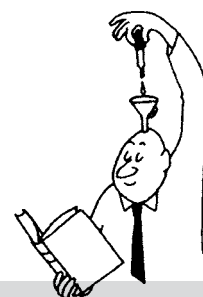
sobota 13.2.	18 h. Mistrovice
neděle 14.2.	6. v mezidobí
7.15 h. Letohrad	Jer 17,5-8
8.45 h. Lukavice	Ž 1
10.15 h. Orlice	1 Kor 15,12-20
	Lk 6,17-26

Popeleční středa	17. února
	18 h. Kunčice

sobota 20.2.	18 h. Lukavice
neděle 21.2.	1. postní
7.15 h. Letohrad	Dt 26,4-10
18.45 h. Mistrovice	Ž 91
10.15 h. Orlice Řím	10,8-13
	Lk 4,1-13

sobota 27.3.	18 h. Mistrovice
neděle 28.2.	2. postní
<i>sběrka Svatopetrský halěř</i>	
7.15 h. Letohrad	Gn 15,5-18
8.45 h. Lukavice	Ž 27
10.15 h. Orlice Flp	3,17-4,1
	Lk 9,28b-36

sobota 6.3.	18 h. Lukavice
neděle 7.3.	3. postní
7.15 h. Letohrad	Ex 3,1-15
8.45 h. Mistrovice	Ž 103
10.15 h. Orlice	1 Kor 10,1-12
	Lk 13,1-9

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741